

بررسی رابطه بین طلاق و بزه کاری زنان شهر کرمان در سال ۱۳۹۵

سعید علوی^۱، مهدی علوی پور^۲، ایوب امیری^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۶/۱۳

تاریخ دریافت ۱۳۹۵/۰۴/۲۵

چکیده

بزه کاری پدیده‌ای اجتماعی و دارای بستر اجتماعی است که عوامل متعددی در بروز آن نقش دارند که طلاق و گسستگی خانواده تأثیری مستقیم و قطعی در بروز رفتار بزه‌کارانه در جوانان دارد. به همین منظور بررسی رابطه بین طلاق و بزه کاری زنان شهر کرمان در سال ۱۳۹۵ انجام گرفت.

روش به کار رفته در این تحقیق از نوع توصیفی و تحلیلی برپایه مطالعات میدانی است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۴۷۰ نفر زنان شهر کرمان می‌باشد و روش جمع آوری اطلاعات استفاده از پرسشنامه پیش ساخته بود که با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که متغیرهایی مانند انحرافات اجتماعی، عدم ثبات زناشویی، از خود بیگانگی، محرومیت نسبی در طلاق و بزه کاری و بزه دیدگی زنان شهر کرمان ارتباط دارند.

واژگان کلیدی: طلاق، بزه کاری، جوانان، شهر کرمان

۱- کارشناس ارشد علوم سیاسی، عضو پژوهشگران ف.ا.ا. کرمان، (نویسنده مسئول)، ۰۹۱۳۲۷۹۳۰۰۱

alavi.21@yahoo.com

۲- کارشناس کامپیوتر، ۰۹۱۳۲۴۱۵۵۳۱

۳- کارشناس ارشد علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت، ۰۹۱۳۲۷۹۲۴۳۹

مقدمه

باید توجه کرد که طلاق و گسستگی خانواده تأثیری مستقیم و قطعی در بروز رفتار بزه‌کارانه در جوانان دارد. به عقیده جامعه‌شناسان جدایی از والدین به خصوص مادر، موجب ناتوانی در برقراری رابطه‌ی عاطفی سالم و صحیح به هنگام بلوغ می‌شود. همچنین معتقدند بیشتر جوانان بزه‌کار، منحرف یا مجرم از خانواده‌ایی هستند که طلاق باعث شده است تا شیرازه زندگی آنان از هم گسیخته شده و سایه شوم خود را بر سایبان زندگی جوانان طلاق افکنده است. بایستی در این تحقیق به این مسئله بسیار مهم و حیاتی در جامعه ایران اشاره کرد که طلاق هر سال سیر صعودی دارد و میزان طلاق در جامعه ایران رو به افزایش است که در این مورد جامعه‌شناسان معتقدند که در واقع این «عمل اجتماعی» است که هسته اصلی این مبحث اجتماعی و جامعه‌شناختی می‌باشد و توجیه اجتماعی بزه‌کاری و کج روی بایستی هم در فضای جامعه‌ای که عمل انحرافی در آن به وقوع پیوسته و هم در چارچوب روابط متقابل اجتماعی صورت گیرد. از دیدگاه جامعه‌شناختی راه‌های مختلفی برای مطالعه و بررسی بزه‌کاری‌ها و انحرافات اجتماعی ارائه شده که اغلب با هم فصل مشترکی دارند که تلاش گردیده است بر اساس آن، رابطه بین طلاق و بزه‌کاری و بزه‌دیدگی مورد ارزیابی قرار گیرد؛ لذا هدف این تحقیق بررسی رابطه بین طلاق و بزه‌کاری زنان شهر کرمان در سال ۱۳۹۵ است.

بیان مساله

بزه‌کاری پدیده‌ای اجتماعی و دارای بستر اجتماعی است هر چند که عوامل زیستی، روانی، جغرافیایی، قومی، نژادی و موارد دیگر در نحوه شکل‌گیری و بروز نوع بزه نقش بسیار مهمی ایفاء می‌کنند. عملکرد کوچک‌ترین و مهم‌ترین نهاد اجتماعی یعنی خانواده که نقش مهمی را در همکاری و متجانس کردن رفتارهای هنجاری افراد با محیط اجتماعی بر عهده دارد بر کسی پوشیده نیست. در این جا به بررسی نقش خانواده به عنوان عامل و مانع بزه‌کاری نوجوانان (با تکیه بر نظم در خانواده) می‌پردازیم.

اگر خانواده می‌تواند عامل مهم بزه‌کاری باشد و شرایط نامطلوب آن بزه‌کار را پرورش دهد، به همان نسبت وجود شرایط مطلوب در خانواده رشد ذهنی، عاطفی، روانی و اجتماعی نوجوان را امکانپذیر ساخته و مهم‌ترین گام در پیشگیری از بزه‌کاری است. به هر میزانی که روابط اعضاء از سیطره روابط صمیمی، عاطفی و اخلاقی خارج شود، خطر از بین رفتن کارکرد بسیار مهم خانواده، آموزش هنجارها و ارزشهای اجتماعی به فرزندان دور نخواهد بود. هر گاه بنیان عاطفی و اخلاقی خانواده سست گردد روی نظم خانواده

(طلاق) تأثیر گذاشته و بزه کاری نیز رخ می نماید. آنگاه که طلاق رو به فزونی می رود، کشمکشهای درونی خانواده اوج می یابد و فرزندان در سنین نوجوانی به دور از نظر والدین در ورطه آلامی چون اعتیاد، بزه کاری و... گرفتار می آیند. بنابراین روابط والدین و فرزندان، از هم پاشیدگی خانواده و فقدان نظم و تعادل در خانواده، سست شدن عقاید مذهبی و اخلاقی در بزه کاری نوجوانان نقش مهمی دارد.

ضرورت و اهمیت تحقیق

اگر با دیدی جامعه شناسانه به این پدیده نگریسته شود بزه کاری رامی توان به منزله یک بیماری اجتماعی تلقی نمود که باید معالجه شود. مسلماً برای مبارزه با هر مرضی باید ابتدا آن را شناخت و به زمینه های پیدایش آن پی برد، سپس بیمار را نجات داد و از بروز دوباره این عارضه پیشگیری نمود. چنانچه بزه کاری یک عارضه و آسیب اجتماعی تلقی شود، لذا قشر نوجوان به عنوان یکی از اقشار آسیب پذیر جامعه در معرض ابتلا به این عارضه هستند. بررسی علت ها، سبب می شود که مسئولین مربوط، به چگونگی شکل گیری اعمال نابهنجار شناخت پیدا کنند، آنگاه شیوه های صحیح و مناسب مبارزه با آنها را جستجو نمایند. لذا این گونه مطالعات و تحقیقات ضرورت می یابند تا کج روی ها و جرایم بهتر و عمیق تر شناخته شود و راه های اصلاح بزه کاران هموار گردد.

هدف تحقیق

شناخت رابطه بین طلاق و بزه کاری زنان شهر کرمان در سال ۱۳۹۵

سوالات تحقیق

- آیا بین طلاق و خشونت علیه زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد؟
- آیا بین طلاق و فساد اخلاقی شوهر و زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد؟
- آیا بین طلاق و اعتیاد زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد؟
- آیا بین طلاق و اعتیاد شوهر زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد؟

فرضیات تحقیق

- به نظر می رسد بین طلاق و خشونت علیه زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد.
- به نظر می رسد بین طلاق و فساد اخلاقی شوهر، زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد.
- به نظر می رسد بین طلاق و اعتیاد زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد.
- به نظر می رسد بین طلاق و اعتیاد شوهر زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد.

پیشینه تحقیق

بررسی مقایسه‌ای نقش خانواده در بزه‌کاری نوجوانان فراری از منزل و نوجوانان غیر بزه‌کار شهر تهران در سال ۱۳۸۲ که توسط ابوالقاسم رئیسی در دانشگاه تربیت مدرس مورد مطالعه و تحقیق قرار گرفته محقق سعی کرده شرایط موجود در خانواده را به عنوان مهم‌ترین کانون تأثیر گذار بر رفتار نوجوانان را مورد بررسی قرار دهد. و برای این کار ویژگی‌های موجود در خانواده نوجوان بزه‌کار فراری از منزل را با ویژگی‌های خانوادگی نوجوان غیر بزه‌کار در شهر تهران مورد مقایسه قرار داده است. تا از این طریق به میزان نقش خانواده و شرایط موجود در آن در ایجاد انحرافات اجتماعی و بزه‌کاری نوجوانان پی ببرد. تأثیر عوامل اقتصادی، اجتماعی و تحصیلی خانواده بر سلامت روانی فرزندان توسط فاطمه یزدان پناه در دانشگاه علامه طباطبایی مورد مطالعه قرار گرفته است که در این پژوهش محقق سوال اصلی را که مطرح می‌کند این است که آیا عوامل خانوادگی می‌تواند بر سلامت روانی نوجوانان تأثیر بگذارد. که در نهایت وجود ارتباط بین برخی از عوامل تحصیلی، اقتصادی و اجتماعی خانواده (با تأکید بر فضای روانی خانواده) با سلامت روانی فرزندان مورد تایید قرار گرفته است.

روش شناسی تحقیق

در این پژوهش از دو روش برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است:

۱- اسنادی: با مراجعه به کتب و منابع موجود از جمله پایان نامه‌ها، مجلات تخصصی و کتب در مورد دینداری و امنیت اجتماعی مورد مطالعه قرار گرفت و براین اساس قسمت‌های اولیه پژوهش تدوین گردید.

۲- پیمایشی: در این روش با مشخص کردن جامعه آماری و تعیین حجم نمونه، از تکنیک پرسشنامه استفاده شد و با توجه به آن سوالات مورد نظر مطرح و پس از تکمیل آن‌ها، فرضیه‌های تحقیق مورد آزمایش قرار گرفتند.

تاریخچه بزه‌کاری

بزه‌کاری جوانان و نوجوانان مساله‌ای است که از دیرباز در جامعه بشری مورد توجه بوده است. اصطلاح بزه‌کاری در سال ۱۸۹۹ وقتی که اولین قانون بزه‌کاری جوانان در آلیونس شیکاگو تصویب شد متداول گشت.

توجه جامعه شناسی انحرافات به مطالعه بزه‌کاری جوانان از هنگامی آغاز شد که طیف گسترده‌ای از رفتارهای نابهنجار نظیر مصرف داروهای مخدر، تخریب اموال

عمومی و خصوصی، رفتارهای نامشروع، فرار از خانه و مدرسه در بین جوانان شایع شد این قبیل از انحرافات اجتماعی نه فقط به دلیل این که اشکال جدیدی از انحرافات در جامعه تلقی می‌شوند اهمیت دارند، بلکه ارتکاب چنین رفتارهایی می‌تواند مقدمه‌ای برای ارتکاب جرایم شدید گردیده و بزه‌کار امروز را به مجرم فردا تلقی کند (چلبی، ۱۳۷۵: ۷۸).

عوامل تأثیر گذار بر بزه کاری

آسیب‌شناسان اجتماعی علل کج روی‌ها را به تفاوت‌های بدنی و جغرافیایی نسبت دادند و بعضی به نقص شخصیت و تجربه‌های تلخ دوران کودکی. به باور جامعه‌شناسان، انسان از هنگام تولد، در شبکه‌ای از روابط متقابل اجتماعی قرار می‌گیرد و در فرایند کنش متقابلی که با دیگران دارد، میراث جامعه را به خود جذب می‌کند و از جامعه الگو می‌گیرد. بدون تأثیر محیط بیرونی تأمین نیازمندی‌های مادی و معنوی برای انسان امکان‌پذیر نیست (ستوده، ۱۳۷۹: ۹۴).

سنین بزه کاری

با توجه به اطلاق واژه بزه کاری به اعمال غیر قانونی نسبت به افراد دارای سنین خاص، بزه کاری را در دو رده سنی زیر می‌توان بررسی کرد:

۱- بزه کاری کودکان؛ از هنگام تولد تا ۱۰-۱۱ سالگی را دوره کودکی می‌گویند. سال‌های کودکی از نظر پایه ریزی اخلاقی و رشد عاطفی و شخصیت از مهم‌ترین سال‌های زندگی بوده، دوره تکامل عقلانی و منطبق شدن با وضع محیط و دوره ثبات نیز هست. در این دوره کودک با اتکا به بزرگترها و حمایت و مراقبت آن‌ها کمتر مرتکب جرم می‌گردد. کودک بعد از ۵ تا ۶ سالگی علاوه بر والدین و دیگر اعضای خانواده، با افراد دیگری در خارج از خانواده چون: همسالان و همبازی‌ها، دوستان، هم دوره‌ای‌های مدرسه، معلمان و... رابطه داشته، از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد و تا حدی در آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

۲- بزه کاری نوجوانان و جوانان؛ دوره نوجوانی که معمولاً از ۱۱ یا ۱۲ سالگی شروع می‌شود، متمم دوره کودکی است و دوره تحول جسمی و روانی فرد شده است. رشد سریع اعضاء سبب بیداری هوس‌ها و احساسات و رویاهای گوناگون می‌گردد و از درون نوجوان فشارهایی را بر وی تحمیل می‌کند که برایش ناشناخته است. این فشارهای ناشناخته، نگرانی‌ها و هیجان‌هایی را در پی دارد که برای نوجوان تا کنون سابقه نداشته است. در این دوره اعضاء و احساسات نوجوان، برای تأمین و درک لذت‌ها با یکدیگر همکاری می‌کنند و هر چه با عشق و زیبایی رابطه داشته باشد، بیشتر سبب هیجان‌ظاهری او می‌شود.

راه‌های کنترل و پیش‌گیری از بزه‌کاری

تراویس هیروشی در بررسی انحرافات اجتماعی بر چهار منبع کنترل بزه‌کاری نوجوانان تاکید می‌کند: وابستگی آن‌ها به پدر و مادر، مدرسه، گروه همسالان و اشتیاق به انجام کارهای عادی و روزمره همگانی، خصوصاً تحصیلات و یافتن شغل. (توسلی: ۱۳۷۰: ۱۳۶)

طلاق: طلاق در لغت جدا شدن زن و مرد، رها شدن از قید نکاح و رهایی از زناشویی است. طلاق در زمره غم‌انگیزترین پدیده‌های اجتماعی است. طلاق رابطه‌ای اجتماعی است بین دو نفر و از خلال آن دو گروه اجتماعی است، که با نظارت مقامات ذی‌صلاح به عنوان نمایندگان جامعه که با تمهیدات لازم انجام می‌شود. طلاق در زمره غم‌انگیزترین پدیده‌های اجتماعی است که تعادل انسان را ناپدید می‌سازد و بر جامعه آثار شوم بر جای می‌گذارد. (ساروخانی، ۱۳۷۶: ۱۰۸)

فلسفه طلاق در اسلام: از نظر اسلام طلاق آخرین راه مداوای ناسازگاری زن و شوهر می‌باشد. اسلام معتقد است اگر راهی برای جدایی زن و شوهر (زوجین) نباشد زندگی ایشان دشوار و عذاب‌آور خواهد بود و ممکن است نتایج ویران‌کننده‌ای مثل انتقال، خودکشی، فساد و قتل داشته باشد. امروزه مردم با غم و تشویش کمتری در مقایسه با گذشته به ازدواج روی می‌آورند چرا که طلاق برای آنان در حکم بیمه‌ای تلقی می‌شود و می‌توان از آن به عنوان بیمه ازدواج نام برد.

بنابراین طلاق به عنوان پدیده‌ای اجتماعی مطرح است، زمانی که جامعه در معرض آسیب‌های بنیادی قرار گیرد روابط اجتماعی نیز بیمار بوده و فساد گوشه به گوشه جامعه را در بر می‌گیرد.

پیامدهای جدایی: عواقب و پیامدهای احتمالی طلاق یا تأثیر آن در پدیده‌های روانی و اجتماعی فرزندان طلاق رامی‌توان چنین بر شمرد. (صدیق، ۱۳۷۶: ۶۹)

- ۱- بزه‌کاری کودکان و نوجوانان، ناسازگاری‌ها و رفتارهای ضد اجتماعی آنان
- ۲- فحشا به ویژه در نتیجه فقر و ناآگاهی
- ۳- اعتیاد زنان، مردان و کودکان و استفاده از کودکان در توزیع مواد مخدر و دیگر فعالیت‌های غیر مجاز

- ۴- پرخاشگری و ناسازگاری کودکان، فرار از منزل و ولگردی آنان
- ۵- افت تحصیلی، خودکشی زن یا شوهر و حتی کودکان
- ۶- کاهش میل به ازدواج در دیگر افراد خانواده به ویژه بچه‌های طلاق
- ۷- اهمال و مساحمه والدین در تعلیم و تربیت فرزندان، ایجاد آسیب‌های روانی و

اجتماعی برای آنان

۸- بچه‌های طلاق آینده خوبی را برای خود تصور نمی‌کنند و اطمینان خود را به ارکان زندگی از دست می‌دهند و از آنجا که بی‌توجهی خانواده را به مسائل و نیازهای خود لمس می‌کنند، در آینده نسبت به افراد پیرامون خود و در مقیاس بالاتر، اجتماع به نوعی بی‌اعتنایی و بی‌توجهی کشیده می‌شوند.

یافته‌های تحقیق

فرضیه شماره یک

به نظر می‌رسد بین طلاق و فساد اخلاقی شوهر زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد.
 H_0 : بین طلاق و فساد اخلاقی شوهر زنان در شهر کرمان رابطه وجود ندارد.
 H_1 : بین طلاق و فساد اخلاقی شوهر زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد.

فساد اخلاقی شوهر	طلاق		
۰.۷۲۰**	۱	ضرب همبستگی پیرسون	طلاق
۰.۰۰۰		سطح معنی داری	
۱۵۰	۱۵۰	تعداد	
۱	۰.۷۲۰**	ضرب همبستگی پیرسون	فساد اخلاقی
	۰.۰۰۰	سطح معنی داری	
۱۵۰	۱۵۰	تعداد	شوهر

با توجه به جدول بالا و مقدار $Sig=0.000$ چون این مقدار از 0.05 کمتر است بین طلاق و فساد اخلاقی شوهر زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد. بنابراین H_0 رد شده و H_1 پذیرفته می‌شود در ضمن این رابطه مثبت می‌باشد زیرا ضریب همبستگی عددی مثبت را نشان می‌دهد.

فرضیه شماره دو

به نظر می‌رسد بین طلاق و خشونت علیه زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد.
 H_0 : بین طلاق و خشونت علیه زنان در شهر کرمان رابطه وجود ندارد.

H₁: بین طلاق و خشونت علیه زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد.

فساد اخلاقی شوهر	طلاق		
.۸۳۶**	۱	ضریب همبستگی پیرسون	طلاق
.۰۰۰		سطح معنی داری	
۱۵۰	۱۵۰	تعداد	
۱	.۸۳۶**	ضریب همبستگی پیرسون	خشونت علیه زنان
	.۰۰۰	سطح معنی داری	
۱۵۰	۱۵۰	تعداد	

با توجه به جدول بالا و مقدار $Sig=0.000$ چون این مقدار از 0.05 کمتر است بین طلاق و خشونت علیه زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد. بنابراین H_0 رد شده و H_1 پذیرفته می شود در ضمن این رابطه مثبت می باشد زیرا ضریب همبستگی عددی مثبت را نشان می دهد.

فرضیه شماره سه

به نظر می رسد بین طلاق و اعتیاد زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد.

H_0 : بین طلاق و اعتیاد زنان در شهر کرمان رابطه وجود ندارد.

H_1 : بین طلاق و اعتیاد زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد.

فساد اخلاقی شوهر	طلاق		
.۴۸۹**	۱	ضریب همبستگی پیرسون	طلاق
.۰۰۰		سطح معنی داری	
۱۵۰	۱۵۰	تعداد	
۱	.۴۸۹**	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد زنان
	.۰۰۰	سطح معنی داری	
۱۵۰	۱۵۰	تعداد	

با توجه به جدول بالا و مقدار $Sig=0.000$ چون این مقدار از 0.05 کمتر است بین طلاق و اعتیاد زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد. بنابراین H_0 رد شده و H_1 پذیرفته می شود در ضمن این رابطه مثبت می باشد زیرا ضریب همبستگی عددی مثبت را نشان می دهد.

فرضیه شماره چهار

به نظرمی رسد بین طلاق و اعتیاد شوهر زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد.

H₀: بین طلاق و اعتیاد شوهر زنان در شهر کرمان رابطه وجود ندارد.

H₁: بین طلاق و اعتیاد شوهر زنان در شهر کرمان رابطه وجود دارد.

فساد اخلاقی شوهر	طلاق	
۰.۵۷۹**	۱	طلاق ضریب همبستگی پیرسون سطح معنی داری تعداد
۰.۰۰۰	۱۵۰	
۱۵۰	۱۵۰	
۱	۰.۵۷۹**	اعتیاد شوهر زنان ضریب همبستگی پیرسون سطح معنی داری تعداد
۰.۰۰۰	۱۵۰	
۱۵۰	۱۵۰	

با توجه به جدول بالا و مقدار $Sig=0.000$ چون این مقدار از 0.05 کمتر است بین طلاق و اعتیاد زنان شهر کرمان رابطه وجود دارد. بنابراین H₀ رد شده و H₁ پذیرفته می شود در ضمن این رابطه مثبت می باشد زیرا ضریب همبستگی عددی مثبت را نشان می دهد.

نتیجه گیری

به نظر جامعه شناسان، از جمله عمیق ترین علل طلاق می تواند پیدایش بحران در ارزش ها و هنجارهای زوجین باشد. خصوصاً اگر فردیت و مصالح شخصی هر فرد ارزشی شود و در نظر گرفتن مصالح زندگی مشترک فراموش شود. همچنین تفاوت در نوع جامعه پذیری، نوع نگاه کردن به مفهوم زندگی، و از همه مهم تر در میان طبقات مختلف اجتماعی خرده فرهنگ های متفاوت که بر شخصیت و تعادل شخصیتی افراد مسلماً تأثیر گذار است و سبب بروز مشکلات زیادی در زندگی فردی و اجتماعی می شود و طلاق باعث از هم گسیختگی خانوادگی و عواقب متاثر از آن است. و یکی از مسائل مبتلا به بشر امروز که سبب بروز مشکلات زیادی در زندگی فردی و اجتماعی او شده است، طلاق به معنای رهایی زن و مرد از قید زندگی زناشویی و به عبارتی از هم گسیختگی خانوادگی و عواقب متاثر از آن است که موجبات فروپاشی زندگی فردی و حیات اجتماعی بشر را فراهم می سازد از عوامل موثری که در این رابطه مطرح گردیده، ارزش ها و هدف هایی است که افراد در رابطه زناشویی دنبال می کنند زمانی که فردی

به خاطر خوشبخت شدن تن به ازدواج می‌دهد به محض کاهش خشنودی در زندگی زناشویی تنها راه چاره را طلاق می‌داند. بنابراین هر چه وقایع یا موقعیت‌های تنش آفرینی که خانواده را تهدید می‌کند، بیشتر باشد، احتمال بروز رفتارهای خشنوت آمیز در آن خانواده بیشتر خواهد شد. که خود تبعات منفی را در جامعه بیشتر کرده و اجتماع به نوعی دچار مشکل می‌نماید. جامعه سالم در گرو داشتن خانواده‌های سالم است. اهمیت خانواده از آنجائیکه محلی امن و آرامش بخشی را برای اعضای خانواده فراهم می‌کند و پایگاه اصلی تربیت فرزندان هم به شمار می‌رود در ایجاد، حفظ و ارتقاء بهداشت روان افراد و جامعه انکار ناپذیر است. از این رو بایستی برای ارتقاء سلامت جامعه به تحکیم بنیان خانواده و شیوه‌ها و مهارت‌های بهتر و سالم تر زندگی کردن افراد و مهارت‌های لازم برای داشتن زندگی بهتر توجه ویژه نمود.

منابع و مأخذ

- توسلی، غلامعباس. (۱۳۷۰)؛ نظریه‌های جامعه شناختی، تهران: سمت، چاپ دوم
- ستوده، هدایت الله. (۱۳۷۹)؛ آسیب شناسی اجتماعی، تهران: انتشارات آوای نور، چاپ دهم
- ساروخانی، باقر. (۱۳۷۵)؛ مقدمه‌ای بر جامعه شناسی خانواده، تهران، انتشارات سروش
- چلبی، مسعود. (۱۳۷۵)؛ جامعه شناسی نظم، تهران: انتشارات نشر نی
- صدیق، رحمت الله. (۱۳۷۶)؛ تحلیل نظریه‌های مربوط به کج روی‌های اجتماعی، تهران، دانشگاه تهران
- صفوی، امان الله. (۱۳۷۰)؛ تئوری‌های انحراف، تهران

